

Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapılan Düzenlemelere ilişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri¹

School Administrators' Views on Regulations in Vocational and Technical Education

Songül Karabatak², Dönüş Şengür³

Özet

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim konusunda daima yeni arayışlar içerisine girilmekte farklı değişiklikler yapılmaktadır. Bu çalışmanın amacı da, son zamanlarda mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan düzenlemeler ile yapılması gereken düzenlemelere ilişkin okul müdürlerinin görüşlerini belirlemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılarak yürütülmüş ve 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Türkiye’de farklı illerde görev yapan meslek lisesi müdürlerinin görüşleri alınmıştır. Katılımcıların görüşlerini almak için açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma sonunda en çok mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin 10. sınıftan itibaren iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanmasının zorunlu hale getirilmesi; çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması ile sınavsız geçişin kaldırılmasının olumlu düzenlemeler olduğu; ancak genelde eğitimin özelden mesleki eğitimin kalitesinin artırılması için başka düzenlemelerin de yapılmasının ve meslek okullarının cazibesinin artırılmasının gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Müdürleri, Mesleki ve Teknik Eğitimde Düzenlemeler, Mesleki ve Teknik Eğitim

Abstract

There are many quests and changes about vocational and technical education in Turkey. So, the purpose of the present research is to examine the regulations on vocational and technical education and school administrators' views on these regulations and expected regulations. The research was carried out using the qualitative research method using case study design and the views of the vocational high school principals working in different fields in Turkey in 2016-2017 academic year were taken. An open-ended questionnaire was used to obtain the views of the participants. Content analysis was used in the analysis of collected data. At the end of the study, it has emerged that the obligatory for vocational and technical education students to be insured against occupational accidents and occupational diseases starting from 10th grade, the inclusion of apprenticeship training within the scope of compulsory education. Participants also reported a positive opinion on the abolition of the pass without examination. But it has become clear that other arrangements should be made to increase the quality of vocational education and the attractiveness of vocational schools should be increased.

Keywords: School principals, Regulations in Vocational and Technical Education, Vocational and Technical Education

Gönderim Tarihi: 23 Kasım 2017

Kabul Tarihi: 29 Nisan 2018

¹ Bu çalışma EYFOR 8’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Firat Üniversitesi, s_halici@hotmail.com

³ Firat Üniversitesi, kdxsengur@gmail.com

Giriş

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Çünkü nitelikli insan kaynağı, sürdürülebilir kalkınmanın en önemli unsurlarından biridir. İnsan kaynaklarının niteliğinin artırılmasında da genelde eğitim kurumlarının özelde ise mesleki ve teknik eğitim kurumlarının önemli etkileri söz konusudur. Bu durum, gelişmişlik düzeyi yüksek olan ülkelerde bu konuya verilen önem ile kendini daha belirgin olarak göstermektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de mesleki ve teknik eğitim ile ilgili izlenen politikalar ve yapılan değişiklikler bu gerçekten yola çıkarak belirlenmektedir.

Mesleki ve teknik eğitim, toplumun gençlerine uygun öğrenme ortamı sağlayarak, gerekli becerileri geliştirme ve istenilen davranışları oluşturmayı hedeflemektedir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 2001). Toplumsal kalkınma için nitelikli iş gücünün yetiştirilmesini sağlayan (Çağlar ve Reis, 2007, s. 152) Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları da Mesleki Eğitim Kanunu'nda (1986) "mesleki ve teknik eğitim alanında, diplomaya götüren orta öğretim kurumları ve mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulandığı her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumları" olarak tanımlanmıştır. Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet olmak üzere 3 dönemde ele alınabilir. 12. ve 18. yüzyıllar arasında esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca yürütülen mesleki eğitim, Selçuklular döneminde Ahilik adı altında kurulmuş bulunan esnaf ve sanatkâr teşkilatlarınca; Osmanlılar döneminde Lonca ve Gedik teşkilatlarınca faaliyet göstermiştir. Mesleki eğitim, 1839 yılında Tanzimat'ın ilanından itibaren bugünkü haline dönüşmeye başlamış, Cumhuriyet döneminde esnaf ve ticaret odalarının da etkin olduğu çeşitli örgün ve yaygın meslek okulları ile eğitime devam etmiştir (Akyüz, 2013; Bolat, 2017; <https://mtegm.meb.gov.tr/www/tarihcemiz/icerik/20>; Yörük, Dikici ve Uysal, 2002). 2011 yılına kadar; Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı ve Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı tarafından gerçekleştirilen mesleki eğitim, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü adı ile tek çatı altına toplanmıştır (MEB, 2014).

Mesleki ve teknik eğitim, akılcı temeller üzerine kurulmuş bütün eğitim sistemlerinde büyük öneme sahiptir (Bolat, 2017). Çünkü mesleki ve teknik eğitim, öğrencilerin hem iyi vatandaş olarak yetiştirmelerini hem de esnek bir yapı içinde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ortak bir genel kültür verilerek bir üst öğrenime ve/veya iş hayatına hazırlanmalarını amaçlamaktadır (MEB, 2013; 2014). Ayrıca, ekonomisi güçlü olan ülkelerin dünyada söz sahibi oldukları tartışılmaz bir durumdur. Bu ülkelerin güçlü olmalarının en önemli nedeni de nitelikli insan gücünü yetiştirmede mesleki ve teknik eğitime önem vermeleri ve teknolojiyi eğitim ile etkili bir şekilde birleştirmeleridir (Uçar ve Özerbaş, 2013). Gelişmiş ülkeler arasına girmeye çalışan Türkiye'de de mesleki ve teknik eğitim politik ve ekonomik gelişmeler sayesinde pek çok kez yenilenmiş ve daima yeni arayışlar içerisine girilmiştir (Adıgüzel ve Berk, 2009). Günümüze kadar mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için proje ve programlar yürütülmüştür. Ulusal olarak yürütülen ve MEB ve özel sektör ya da destekli bazı önemli projelerin başında Okul-Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi (OSANOR), Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi (METEP), Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE), Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi (LİMME), Mesleki Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi, Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Güçlendirme Projesi (MEGEP), Okul-Sanayi Eğitim Programları Projesi (OSEP), Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Beceri'10 Projesi, Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi (METEK), Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP), Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi gelmektedir (Adıgüzel ve Berk, 2009; Bolat, 2017; Demir ve Şen, 2009; Ereş, 2004; Özünü, 2011). Uluslararası projelere de Hayatboyu Öğrenme Programı (LLP) ve Gençlik Programı kapsamında yer alan Leonardo Da Vinci Programı örnek olarak verilebilir (Çelikel ve Özünü, 2013; Özünü, 2011).

Son zamanlarda da 2023 vizyonu, ulusal hedefler, sektörel talepler ve pedagojik ihtiyaçlar doğrultusunda; Mesleki ve Teknik Eğitimi iyileştirmek ve geliştirmek amacıyla 9 Aralık 2016 tarihinde 29913 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2 Aralık 2016 tarihli ve 6764 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” yayınlanmıştır. Bu kanun ile 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu, 3795 sayılı Bazı Lise, Okul ve Fakülte Mezunlarına Unvan Verilmesi Hakkında Kanun, 652 Sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu üzerinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, son zamanlarda mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan ve yapılması gereken düzenlemeler ile ilgili okul müdürlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu neden ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul müdürlerinin mesleki ve teknik eğitimde yapılan düzenlemelere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul müdürlerinin mesleki ve teknik eğitim sisteminde yapılması gereken değişiklik(ler)e ilişkin görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Mesleki ve teknik eğitimde son zamanlarda yapılan ve yapılması gereken düzenlemelere ilişkin okul müdürlerinin görüşlerini belirlemek için yapılan bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak yapılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olaya müdahale edilmeden derinlemesine inceleme, anlama ve çıkarımlarda bulunma fırsatı sunan görgül bir araştırma türüdür. Durum çalışmalarının yapısal geçerliğini sağlamak amacı farklı çeşitleme yöntemleri kullanılır (Akar, 2016). Bu çalışmada veri kaynağı (katılımcı) çeşitlemesi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Nitel araştırmalar genellikle; belli bir kişi, grup, yer ve ortamlara ait düşüncelere odaklanmaktadır. Bu çalışmanın amacı da mesleki ve teknik eğitimde yapılan düzenlemeler ile ilgili okul müdürlerinin görüşlerinin belirlenmesi olmasından dolayı meslek lisesi okul müdürlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Bu nedenle çalışmada amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örneklem, evren özellikleri hakkında bilgiye dayanılarak ve araştırmanın amacına göre seçilen örnekleme türüdür. Araştırmanın evrenini Türkiye’de farklı illerde görev yapan okul müdürleri oluşturmuş ve böylece veri kaynağı çeşitlemesi sağlanmıştır (Christensen, Johnson ve Turner, 2014). Geri bildirimde bulunan okul yöneticilerinin şehirlere göre dağılımları Tablo 1’de gösterildiği gibidir.

Tablo 1. Okul Müdürlerinin Şehirlere Göre Dağılımları

Şehir	Okul Müdürü		Okul Müdürü		Okul Müdürü	
	Sayısı	Şehir	Sayısı	Şehir	Sayısı	Şehir
İstanbul	7	Mersin	3	Hatay	1	
Kahramanmaraş	4	Bursa	3	Eskişehir	1	
Antalya	4	Kırıkkale	2	Konya	1	
Aydın	3	Isparta	2	Balıkesir	1	
Elazığ	3	Diyarbakır	1	Adana	1	
Ankara	2	Sivas	1	Malatya	1	
Erzurum	1	Kayseri	1	Gaziantep	1	

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkiye’nin 21 farklı şehirden toplam 44 okul müdürü çalışma için görüş bildirmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması için standartlaştırılmış açık uçlu soru formu hazırlanmıştır. Standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu yaklaşımı, dikkatlice yazılmış ve belirli bir sıraya konmuş bir dizi sorudan oluşmakta ve her görüşülen bireye bu sorular aynı tarzda ve sırada sorulmaktadır (Patton, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 1999: 123). Formun içerik ve görünüş geçerliliği için üç alan uzmanının görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri ışığında tekrar düzenlenen soru formu, 251 okul müdürünün katıldığı mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan bir seminerde okul müdürlerine dağıtılmış ve görüşlerini bu formlara yazmaları istenmiştir. “Okul müdürlerinin son zamanlarda mesleki ve teknik eğitimde yapılan ve yapılması gereken düzenlemelere ilişkin görüşleri nelerdir?” problemine cevap alınmasına yönelik hazırlanan soru formunda yer alan 2 açık uçlu soru yöneltilmiştir:

1. Son zamanlarda mesleki ve teknik eğitimde yapılan düzenlemelere ilişkin görüşleriniz nelerdir?
2. Siz Milli Eğitim Bakanı olsaydınız mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için ne gibi düzenlemeler (veya değişiklikler) yapardınız?

Verilerin analizine geçilmeden önce ilk olarak katılımcı görüşleri elektronik formata çevrilmiştir. Daha sonra görüş bildiren katılımcılar K1’den K44’e kadar kodlanmıştır. Toplanan verilerin analizi için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde veriler incelenmiştir, anlamlı olacak şekilde bölümlere ayrılmış ve her bölümün ne anlam ifade ettiği bulunmaya çalışılıp G1, G2, vs. şeklinde çeşitli kodlara ayrılmıştır. Daha sonra bu kodlamalar kendi aralarında *olumlu* ve *olumsuz* şeklinde tekrar tanzim edilmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinden bazıları doğrudan alıntılarla aktarılmıştır.

Verilerin analiz edilmesinde iki uzman görüşü alınmış ve analizin güvenilirliği için Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü “*Güvenirlik=Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)*” kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, Miles-Huberman güvenilirlik formülü değeri .92 bulunmuştur. Bu değer görüşme verilerinin güvenilir olduğunu göstermiştir.

Bulgular

Araştırmanın “Okul müdürlerinin mesleki ve teknik eğitimde yapılan düzenlemelere ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşlerin çözümlenmesi sonucunda oluşturulan temalar ve temalara ilişkin kategoriler Tablo 2’de görüldüğü gibidir.

Tablo 2. Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapılan Düzenlemelere İlişkin Görüşler

Temalar	Olumlu görüş bildiren katılımcılar	Olumsuz görüş bildiren katılımcılar
6764 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler teması		
Öğrencilerin sigortalanması ve beceri eğitimi ile staj ücretlerinin devlet tarafından karşılanması	K1, K10, K13, K14, K15, K17, K18, K19, K21, K22, K23, K24, K26, K28, K30, K33, K34, K35, K36, K37, K38, K40, K41, K42, K43	
Çıracılık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınması	K7, K9, K13, K29, K31, K32, K34, K38	K7, K31
Ek puan uygulaması ve sınavsız geçişin kaldırılması	K2, K5, K6, K16, K17, K22, K23, K37	
Teknisyen unvanı ile ilgili düzenleme	K3, K4, K8, K33, K44	
Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği teması	Olumlu görüş bildiren katılımcılar	Olumsuz görüş bildiren katılımcılar
Anadolu Teknik programına geçiş için yılsonu başarı puanının en az 70 olması	K2, K3, K25, K26, K38	
Ortak sınav sayılarının düşürülmesi	K8, K11, K15	
Alan seçimlerinin 10. Sınıftan itibaren yapılması	K6, K44, K20, K16	K1
Meslek liselerine öğrenci kaydederken sağlık/sağlık kurulu raporu istenmesi	K1, K28, K35	
Stajyerlik işlemlerinin ve koordinatörlük işlerinin e-okul üzerinden yapılması	K9, K44	
Yarıyıl tatilinde telafi eğitiminin yapılmaması	K27, K31	
Diğer düzenlemeler teması	Olumlu görüş bildiren katılımcılar	Olumsuz görüş bildiren katılımcılar
Tematik liselerin açılması	K20, K32, K42, K43	
Mesleki Yeterlilik Kurumunun kurulması	K18, K19, K21	

Tablo 2’de görüldüğü gibi okul müdürlerinin görüşleri 6764 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler, Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikler ve diğer kanunlarda yapılan değişiklikler olmak üzere üç ana tema altında toplanmıştır. 3308 Sayılı Kanun kapsamında işletmelerde beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitime katılan öğrencilere işletmeler tarafından ödenen net asgari ücretin bir kısmının devlet tarafından ödenmesi ile öğrencilerin 10., 11. ve 12. sınıflarda sigortalanması (f=25), çıracılık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması (f=10), mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olanların meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulamasının kaldırılması ve bu uygulama yerine alanında eğitim yapmak isteyen mezunlara meslek yüksekokullarına geçişte ek puan verilmesi (f=8), mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına teknisyen unvanının verilmesi (f=5) 6764 sayılı kanun ile yapılan değişiklikler teması altında yer alan düzenlemelerdir.

Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikler teması altında ise yönetmeliğin 30’uncu maddesindeki Anadolu Teknik programına geçiş için yılsonu başarı puanının en az 70 olması (f=5), 45’inci maddesindeki ortak sınav sayılarının düşürülmesi (f=3), 29’uncu maddesindeki alan seçimlerinin 10. sınıftan itibaren yapılması (f=5), 21inci maddesindeki meslek liselerine öğrenci

kaydederken sağlık/sağlık kurulu raporu istenmesi (f=3) ve 133'üncü maddesindeki stajyerlik işlemlerinin e-okul üzerinden yapılması (f=2) yer almaktadır. 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 37'nci maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre tematik liselerin açılması (f=4) ve meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek üzere 21 Eylül 2006 tarihli ve 5544 sayılı Kanun ile Mesleki Yeterlilik Kurumunun (MYK) kurulması (f=3) da diğer düzenlemeler teması altında toplanmıştır. Okul müdürlerinden bazıları mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan düzenlemelerden çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması (f=2) ve alan seçiminin 10. sınıfta yapılması (f=2) ile ilgili olumsuz görüşler belirtilirken, diğer düzenlemelerin hepsinin yerinde düzenlemeler olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan değişikliklerin, okul yöneticileri tarafından yerinde düzenlemeler olarak kabul edildikleri şeklinde yorumlanabilir. Mesleki ve teknik eğitimde yapılan düzenlemeler ile ilgili okul müdürlerinin belirttikleri görüşlerden öne çıkanlar aşağıdaki gibidir:

“Ortak sınavların dönemlik 3'ten 2'ye düşürülmesi bence çok iyi oldu. Sınav sayısının düşürülmesi öğretmenin zamanını ve öğrencinin sınav kaygısını azalttı” (K8 - Ortak sınav sayılarının düşürülmesi).

“Koordinatörlük işlemlerinin e-okul üzerinden yapılması işlemlerin daha sistematik olmasını sağlamıştır” (K9 - Stajyerlik işlemlerinin ve koordinatörlük işlerinin e-okul üzerinden yapılması).

“Çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması, devamsızlıktan veya başka sebeplerden okuldan ayrılan öğrenci açık liseye devam ederek sistemden ayrılıyordu. Otomatik çıraklık havuzuna aktarılırsa sistemden (4+4+4) ayrılmamış olacak” (K9 - Çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınması).

“Tematik meslek liselerin açılması mesleki ve teknik eğitim için önemli bir gelişmedir” (K42 - Tematik liselerin açılması).

“Ara sınıf öğrencilerine sigortalı yapılması” (K42 - Öğrencilerin sigortalanması ve beceri eğitimi ile staj ücretlerinin devlet tarafından karşılanması).

“Öğrencilerin iş ve meslek hastalığına karşı güvence altına alınmış olması” (K39 - Öğrencilerin sigortalanması ve beceri eğitimi ile staj ücretlerinin devlet tarafından karşılanması).

“Anadolu teknik programa alınan öğrencilerin kalitesinin artırılması için puanın 50'den 70'e çıkarıldı. Bu da olumlu bir değişim” (K38 - Anadolu Teknik programına geçiş için yılsonu başarı puanının en az 70 olması) .

“Meslek yüksekokullarına geçişin kaldırılması olumlu bir gelişme. Çünkü bu düzenleme öğrencilerin derslerine önem vermesini sağlayacak” (K37 - Ek puan uygulaması ve sınavsız geçişin kaldırılması).

“Mesleki Yeterlilik Kurumu, Avrupa Birliği ile uyumlu ‘ulusal mesleki yeterlilik sistemi’nin kurulmasında ve işletilmesinde önemli misyona sahiptir. Bu kurum daima Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, işçi, işveren, meslek kuruluşları ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği içinde çalışmaktadır. Bu nedenle de bu kurumunun kurulması mesleki ve teknik eğitim için iyi bir gelişmedir” (K1 - Mesleki Yeterlilik Kurumunun kurulması).

Araştırmanın “Okul müdürlerinin mesleki ve teknik eğitim sisteminde yapılması gereken değişiklik(ler)e ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşlerin çözümlenmesi sonucunda oluşturulan kategoriler Tablo 3'te görüldüğü gibidir.

Tablo 3. Mesleki ve teknik eğitim sisteminde yapılması gereken değişiklikler

Yapılması tavsiye edilen değişiklikler	Katılımcılar
Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması	K3, K4, K6, K7, K10, K11, K12, K22, K24, K25, K36
Öğrenci kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması	K1, K4, K6, K13, K18, K19, K23, K24, K38
Meslek dersi sayılarının artırılması	K2, K3, K12, K16, K39
LYS ve YGS sınavlarının okul türüne göre yapılması	K14, K18, K19, K32, K34
Alan ve dal açma işlemlerinin ihtiyaca göre yapılması	K5, K9, K15, K20
Sigorta işlemlerinden sorumlu bir müdür yardımcısının görevlendirilmesi	K21, K22, K17, K43
Meslek öğretmenlerinin mesleki gelişimleri sağlanmalı	K2, K8, K15, K21
SGK sisteminin e-okul modülüne tam entegrasyonu sağlanmalı	K22, K25, K30
9. sınıftan itibaren ücret ödenmesi	K21, K23, K26
İşveren ile protokol yapılması ve mezun olanların istihdamının sağlanması	K27, K29, K31
Stajyerlik işlemlerinin ve koordinatörlük formlarının (günlük ve aylık formların) e-okul üzerinden yapılması	K27, K28, K44
Alan seçiminin veya yönlendirmesinin titizlikle yapılması	K33, K41
Engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamına yönelik çalışmaların yapılması	K35, K36

Tablo 3'te görüldüğü üzere okul müdürleri mesleki ve teknik eğitimde yapılması gereken düzenlemeler ile ilgili olarak mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin sınıf sayısının, öğrenci sayısının veya ders saatinin azaltılması ile ya da gerekli müfredat değişikliği yapılarak artırılması (f=11), öğrenci kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması (f=9), meslek dersi sayılarının artırılması (f=5), LYS ve YGS sınavlarını okul türüne göre yapılmasının (f=5), alan ve dal açma işlemlerini ihtiyaca göre yapılmasının (f=4), öğrencilerin sigorta işlemlerinden sorumlu bir müdür yardımcısının görevlendirilmesinin (f=4), meslek öğretmenlerinin mesleki gelişimleri sağlanmalı (f=4), 9. sınıftan itibaren ücret ödenmesi (f=3), işveren ile protokol yapılması ve mezun olanların istihdamının sağlanması (f=3), stajyerlik işlemlerinin ve koordinatörlük formlarının (günlük ve aylık formların) e-okul üzerinden yapılmasının sağlanması (f=3), alan seçiminin veya yönlendirmesinin titizlikle yapılması (f=2), engellilerin mesleki eğitimi ve istihdamına yönelik çalışmaların yapılması (f=2) gerektiği belirtilmiştir.

“Alan ve dal açma işlemleri genellikle keyfi yapılmakta veya ciddiye alınmamakta. Alan ve dal açma işlemlerinin ihtiyaca göre yapılması gerekiyor” (K9- Alan ve dal açma işlemlerinin ihtiyaca göre yapılması).

“Anadolu Lisesi kontenjanlarını düşürdüm, meslek liselerini önemser ihtiyaçlarının giderilmesinde öncelik sunardım” (K7- Öğrenci kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması).

“Meslek öğretmenleri daima kendilerini yenilemelidirler. Bunun için gerekli yaptırımlar olmalıdır. Hizmet içi eğitimler düzenlenmeli ve katılmaları sağlanmalıdır” (K15- Meslek öğretmenlerinin hizmet içi eğitime katılmaları sağlanmalı).

“Öğrencilerin, yatkın oldukları alanları tespit etmeleri ve bu alanlara yönlendirilmeleri sırasında titiz davranılmalı ve bu süreçte okul, aile ve öğrenci işbirliği sağlamalıdır” (K33- Alan seçiminin veya yönlendirmesinin titizlikle yapılması)

“Temel eğitimden ortaöğretime geçiş (TEOG) sınavından düşük alan öğrencileri açık lise ve çıraklık eğitim merkezlerine yönlendirmek ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin kalitelerini arttırmak” (K4- Öğrenci kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması).

“Eğitim gün sayısını artırıp, haftalık saatleri azaltır ve ders çeşitliliği ve içeriğini azaltırdım” (K10- Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması).

“Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde ders saatlerini düşürürdüm. Bütün öğrencilerin yemekten faydalanmasını sağladım” (K12- Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması).

“SGK işlemlerinin daha çabuk ve etkili yürütülmesi için bu sistemin e-okul modülü ile tam entegrasyonu sağlanmalı” (K43- SGK sisteminin e-okul modülüne tam entegrasyonu sağlanmalı).

“Okul türüne göre dersleri akademik ve mesleki olarak ikiye ayırıp akademik derslerin ağırlığının %10 ile sınırlandırılması ile ilgili çalışmalar yapardım” (K39- Meslek dersi sayılarının artırılması).

“Öğrencilerin sigortalanması meslek liselerine bakış açısını değiştirebilir. Ancak okullara büyük bir iş yükü ve sorumluluk bu iş için okullara bir müdür yardımcısı görevlendirilmelidir” (K30- Sigorta işlemlerinden sorumlu bir müdür yardımcısının görevlendirilmesi).

“Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Anadolu meslek programı haftalık ders saatini 40’a, Anadolu Teknik programının haftalık ders saatini de 46’dan 40’a indirdim. Böylece öğrencilere sosyal etkinlik ve faaliyetler için boş zaman bırakırken, hem motivasyonlarının hem de akademik başarılarının artmasını sağladım” (K25- Mesleki ve teknik eğitimin kalitesinin artırılması).

“Meslek liselerini tercih eden öğrencilerin kalitesinin yani akademik düzeylerinin yükseltilmesi gerekiyor. Bunun için, örneğin TEOG sınavından düşük alan öğrencilerin açık lise veya çıraklık eğitim merkezlerine yönlendirilmesi yapılabilir” (K13- Öğrenci kalitesinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada son zamanlarda mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan ve yapılması gereken düzenlemeler ile ilgili okul müdürlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; okul müdürleri en çok mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin 10, 11 ve 12. sınıfta iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanmasının zorunlu hale getirilmesi ile çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınması ve ek puan uygulaması ve sınavsız geçişin kaldırılması ile ilgili yapılan düzenlemelerin olumlu değişiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olan öğrencilere teknisyen unvanının verilmesinin de yerinde bir karar olduğunu dile getirmişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuca göre, okul müdürlerinin görüşlerine göre 2 Aralık 2016 tarihli ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile alınan kararların okul müdürleri tarafından mesleki ve teknik eğitimin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için yapılmış düzenlemeler olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre okul müdürleri, Anadolu Teknik programına geçiş için yılsonu başarı puanının yükseltilmesini, ortak sınav sayılarının düşürülmesini, alan seçimlerinin 10. sınıftan itibaren yapılmasını, meslek liselerine öğrenci kaydederken sağlık/sağlık kurulu raporu istenmesini ve stajyerlik işlemlerinin e-okul üzerinden yapılmasını olumlu değişiklikler olarak nitelendirmişlerdir. Bu durum, Ortaöğretim Kurumlar Yönetmeliği’nde yapılan bazı değişikliklerin de mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesinde önemli etkileri olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca okul müdürlerinin görüşlerine göre tematik liselerin açılması ile MYK’nın kurulması mesleki ve teknik eğitim için önemli gelişmelerdir. Okul müdürlerinden bazıları mesleki ve teknik eğitim ile ilgili yapılan düzenlemelerden çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamına alınmasının ve alan seçiminin 10. sınıfta yapılmasının yanlış bir karar olduğunu, alan seçimlerin önceden olduğu gibi 9. Sınıftan

itibaren yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde mesleki ve teknik eğitimde yapılan nerdeyse tüm değişikliklerin okul yöneticileri tarafından olumlu karşılandığı görülmektedir.

Araştırmanın başka bir sonucuna göre de okul müdürleri mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için genel de eğitimin özelde mesleki eğitimin kalitesinin artırılması için sınıf ve öğrenci sayılarının, müfredatın ve ders saatlerinin yeniden gözden geçirilmesinin ve meslek okullarının cazibesinin ve meslek liselerini tercih eden öğrencilerin kalitesinin artırılmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca okul müdürleri, meslek dersi sayılarının artırılması, LYS ve YGS sınavlarını okul türüne göre yapılması, alan ve dal açma işlemlerini ihtiyaca göre yapılması, öğrencilerin sigorta işlemlerinden sorumlu bir müdür yardımcısının görevlendirilmesi, meslek öğretmenlerinin mesleki gelişimleri sağlanması, 9. sınıftan itibaren öğrencilere ücret ödenmesi, işveren ile protokol yapılması ve mezun olanların istihdamının sağlanması, stajyerlik işlemlerinin ve koordinatörlükte kullanılan günlük ve aylık formların e-okul üzerinden yapılması, alan seçiminin veya yönlendirmesinin titizlikle yapılması, engellilerin de mesleki eğitime ve istihdamına yönlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yapılan alan taraması sonucunda Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine ilişkin çok fazla çalışma olmadığı görülmüştür. Yapılan az sayıda çalışmalar arasında Binici ve Arı (2004) tarafından yapılan çalışmada eğitimcilerin mutlaka belirli periyotlarda hizmet içi eğitimlere katılmaları ve iş dünyasının talebine göre müfredat programların belirlenmesi gerektiği önerilmiştir. Araştırmacılar tarafından yapılan bu önerilerin, mesleki teknik eğitimin geliştirilmesi için okul müdürlerinin belirttikleri görüşleri destekler niteliktedir.

Yapılan çalışma sonunda politika yapanlara aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Meslek lisesi öğrencilerinin çalışma yaşamındaki deneyimlerinin güçlendirilmesi için mesleki eğitim ile ilgili taraflar arasında etkili bir işbirliği sağlanabilir ve işyeri tabanlı eğitim sisteminin güçlendirilmesine yönelik projeler artırılabilir.
- Meslek liselerine akademik seviyesi yüksek öğrencilerin de seçmesi için mesleki eğitimi cazip hale getirecek önemli stratejiler geliştirilebilir.
- Mesleki eğitimin kalite güvence sistemi geliştirilebilir, bunun için tarafların üzerinde anlaştığı standartlar oluşturulabilir.

Kaynakça

- Adıgüzel, O. C. ve Berk, Ş. (2009). Mesleki ve teknik ortaöğretimde yeni arayışlar: Yeterliğe dayalı modüler sistemin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 220-236.
- Akyüz (2013). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları* (1. baskı) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Binici, H. ve Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Bolat, Y. (2017). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumu ve farklı ülkelerle karşılaştırılması*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Christensen, L. B., Johnson, B. ve Turner, L. A. (2014). *Research methods, design, and analysis*. Pearson Education.

- Çağlar, M. ve Reis, O. (2007). *Eğitimde paradigmal dönüşümler sürecinde çağdaş ve küryerel eğitim planlaması*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çelikkol, H. ve Özünlü, M. (2013). Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci uygulama becerilerinin artırılması: Leonardo Da Vinci projeleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 39-50.
- Demir, E. ve Şen, H. (2009). Cumhuriyet dönemi mesleki ve teknik eğitim reformları. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(2), 39-59.
- Ereş, F. (2004). Eğitim yönetiminde stratejik planlama. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 21-29.
- <https://mtegm.meb.gov.tr/www/tarihcemiz/icerik/20>.
- MEB (1986). *Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu*.
- MEB (2013). Mesleki ve teknik eğitim strateji ve eylem planı (Taslak 2013-2017). Ankara: Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. Erişim: <http://www.turkiyekamu.com/d/file/taslak.pdf>
- MEB (2014). *Türkiye mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı 2014-2018*. Erişim: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161209-5.htm>
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özünlü, M. (2011). *Mesleki ve teknik eğitimde öğrenci uygulama becerilerinin artırılması: AB Hayat Boyu Öğrenme Programı Uygulamaları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Poyraz, H. ve Titrek, O. (2013). Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 115-131. Erişim: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/aibuefd/article/viewFile/5000091471/5000084843>
- Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye’deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Uysal, S. (2009). *Mesleki eğitim veren teknik, endüstri meslek, Anadolu meslek ve Anadolu teknik liselerinde uygulanmakta olan MEGEP projesinin etkililiği hakkındaki öğretmen görüşlerinin belirlenmesi (İstanbul ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yörük, S., Dikici, A. ve Uysal, A. (2002). Bilgi toplumu ve Türkiye’de mesleki eğitim. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 299-312.